

“Навчання лікарів неспеціалізованих закладів охорони здоров'я надавати допомогу людям з психічними розладами на основі розробленого тренінгу ВООЗ із клінічного ведення психічних розладів за програмою mhGAP”

Марина Карпенко

Даний текст є тезами до кваліфікаційної випускної роботи на тему “Навчання лікарів неспеціалізованих закладів охорони здоров'я надавати допомогу людям з психічними розладами на основі розробленого тренінгу ВООЗ із клінічного ведення психічних розладів за програмою mhGAP”. Описане нижче присвячено важливості навчання сімейних лікарів навичкам роботи з психічно хворими.

Актуальність

Статистика сьогодення показує, що 75-90% людей у світі, які мають психічні розлади не отримують належної допомоги. У разі отримання цієї допомоги вона виявляється неякісною та має низьку ефективність внаслідок невідповідності науково-обґрунтованим стандартам. Тим часом, до лікарів первинної ланки щодня звертаються пацієнти з ПНПР-розладами (Психічні, неврологічні розлади та розлади, пов'язані зі вживанням психоактивних речовин), які не отримують належного лікування. Це призводить до непорозумінь у відносинах лікар-пацієнт, низької якості лікування, численних скарг на недбале ставлення та неякісне лікування [3; 11; 12].

А також багато лікарів неспеціалізованих закладів охорони здоров'я (сімейних лікарів) мають недостатні знання про психічні розлади та не володіють необхідними навичками для надання ефективної допомоги пацієнтам з ПНПР-розладами. Більш того, деякі лікарі можуть відчувати незручність або непевність у спілкуванні з пацієнтами з психічними розладами, що може призвести до недостатньої діагностики та лікування людей з ПНПР-розладами.

Метою роботи було навчити лікарів неспеціалізованих закладів охорони здоров'я за допомогою програми ВООЗ mhGAP клінічного ведення психічних розладів працювати з пацієнтами з психічними розладами.

Методи дослідження

У цьому дослідженні брали участь 20 україномовних лікарів загальної практики (сімейна медицина). Для досягнення мети дослідження використовувалися такі методи:

- аналіз літератури з питань психічного здоров'я;
- опитування лікарів для з'ясування їхньої думки щодо необхідності навчання лікарів неспеціалізованих закладів охорони здоров'я з питань надання допомоги людям з

психічними розладами;

- соціально-демографічний метод;
- оцінка ефективності навчання лікарів неспеціалізованих закладів охорони здоров'я з питань надання допомоги людям з психічними розладами шляхом використання різноманітних методів оцінки, включаючи тестування та зворотний зв'язок від лікарів.

Результати дослідження

Внаслідок опитування було визначено, що існує необхідність поглибити знання в сфері психічного здоров'я для покращення надання медичних послуг пацієнтам, які страждають на ПНПР-розлади. Ці лікарі пройшли тренінг (адаптований з керівництва mhGAP), який складався із лекційного матеріалу, відео, дискусій, рольових ігор та опитування (пре- та пост-тренінгове).

В результаті опитування, виявилися наступні питання, які піднімалися сімейними лікарями, та які викликали труднощі в їхній повсякденній практиці:

- невпевненість у власних знаннях у сфері психічного здоров'я. Наприклад, деякі лікарі, відчували незручність або непевність у спілкуванні з пацієнтами з ПНПР-розладами;
- не володіння необхідними навичками для надання ефективної допомоги пацієнтам з такими розладами;
- недостатня підтримка у колі професійного оточення лікарів, а саме недостатність належного консультування та зворотнього зв'язку з боку спеціалістів у сфері психічного здоров'я.

Оцінка початкового та вихідного рівня знань проводилася за допомогою опитувальника з "Навчального посібника до Керівництва mhGAP з психічних, неврологічних розладів та розладів, пов'язаних із вживанням психоактивних речовин, для медичних спеціалістів загального профілю" у додатку Google form. Початкова оцінка рівня знань показала результат у 67% з пре-тренінгового тестування.

Пост-тренінгове тестування за допомогою опитувальника з керівництва mhGAP покращило рівень знань в сфері психічного здоров'я на 25%, що свідчить про ефективність проведеного тренінгу.

Висновки .

Надання якісної медичної допомоги людям з ПНПР-розладами є актуальним і серйозним викликом сучасного суспільства. Навчання лікарів загальної практики за допомогою програми BOO3 mhGAP, яка є потужним інструментом для вирішення цієї проблеми.

Дослідження показало, що важливо створити сприятливу атмосферу для розмов про психічне здоров'я та важливість психічного благополуччя. Створення інтерактивних форматів, що дозволяють діалог і обмін інформацією між лікарями та пацієнтами, може бути корисним кроком у збереженні та покращенні психічного здоров'я, особливо в сучасних умовах. Таким чином, впровадження програми mhGAP має на меті полегшити доступ до лікування пацієнтів з ПНПР-розладами. Програма допомагає оцінювати стан людей з психічними розладами та виявляти психічні розлади; надавати відповідну допомогу; вчасно направляти до фахівця з психічного здоров'я та співпрацювати з фахівцями у сфері психічного здоров'я.

Посилання

1. Dyvys.info. Чому в Україні досі табу на психотерапію і що з цим робити [Blog post]. 2020 Feb 15 [cited 2023 Apr 30]. Available from: <https://dyvys.info/2020/02/15/chomu-vukrayini-dosi-tabu-na-psyhoterapiyu-i-shho-z-tsym-robyty-foto/>

2. ВЗ.Життя. Що заважає лікарю працювати якісно [Blog post]. [date unknown] [cited 2023 Apr 30]. Available from: <http://surl.li/diyfz>
3. World Health Organization. Концептуальна рамка здоров'я Європейської регіону ХО. 2020 [cited 2023 Apr 30]. Available from: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/334239/WHO-EURO-2020-37299-37299-55107-ukr.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Council of Europe. Health. [date unknown] [cited 2023 Apr 30]. Available from: <https://www.coe.int/uk/web/compass/health>
5. Інформатор. Психологічний стан українців в умовах війни: результати дослідження. [date unknown] [cited 2023 Apr 30]. Available from: <https://informatior.ua/uk/psihologichniy-stan-ukrajinciv-v-umovah-viyni-rezultati-doslidzhennya>
6. Нова доба. [date unknown] [cited 2023 Apr 30]. Available from: <http://novadoba.com.ua/>
7. The LANCET. New WHO prevalence estimates of mental disorders in conflict settings: a systematic review and meta-analysis. Volume 394, ISSUE 10194, P240-248, July 20,2019
8. World mental health report: transforming mental health for all. Geneva: World Health Organization; 2022. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
9. National Institute of Mental Health, С. R. Психічний розлад. Samopomi.ch. 2022 Apr 11 [cited 2023 Apr 30]. Available from: <https://www.samopomi.ch/psikhichne-zdorovja/psikhichnii-rozlad>
10. WHO EMRO | Mental health gap action programme | Mental health. [date unknown] [cited 2023 Apr 30]. Available from: <https://www.emro.who.int/mnh/mental-health-gap-action-programme/index.html>
11. Громадський Простір. 8 мільйонів українців потребують ефективних послуг у сфері психічного здоров'я. [date unknown] [cited 2023 Apr 30]. Available from: <https://www.prostir.ua/?news=8-miljon>
12. Програма подолання прогалин у сфері психічного здоров'я. МН4U. (2020, May 25). <http://www.mh4u.in.ua/ya-fahivecz-iz-psyhichnogo-zdorovya/treningova-programa-mhgap-mental-health-gap-action-program/> 13. Державний експертний центр Міністерства Охорони Здоров'я України Асоціація Психіатрів України (n.d.). Retrieved from https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2016_121_akn_ptsr.pdf